ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక, 1993 ఏప్రిల్ 7

అనంతం

దూరంగా బయల్దేరిన నీటి అల ఒకటి నెమ్మదిగా ఒడ్డుకి చేరుకుని, ఒక్కసారిగా విరిగి, నురుగై ఇసుకమీద పారి, మళ్ళీ కడలిలోకి చేరిపోతోంది.

అల తరువాత అల - మళ్ళీ అల - అలా అలలు వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి.

నిమిషానికిన్నిసార్లు కొట్టుకోవాలని తెలిసిన గుండెలా ఉంటుంది సముద్రం - కెరటాలు తీరాన్ని చేరి వెనక్కి వెళ్ళిపోవడం చూస్తుంటే. గుండె సవ్వడులలానే కడలి కెరటాలలో కూడా మార్పులుంటారు.

చంటి పిల్లని పక్కన పడుకోబెట్టుకుని తల్లి జోకొడుతున్నట్లు మెల్లగా చప్పుడు చెయ్యకుండా వస్తాయి కెరటాలు ఒక్కోసారి. ఒక్కోసారి పిల్ల అల్లరిని సహించలేని తల్లి కోపంలో అరిచినట్లు ఇంతెత్తున లేచి దగ్గరకొస్తే కొడతానన్నట్లు విరుగుతాయి కెరటాలు. పిల్ల ఆటలకి మురిసిపోతూ నవ్వే తల్లి కిలకిలల్లాగుంటాయి అలల సవ్వడులు ఒక్కోసారి. మరోసారి ఘోషిస్తూ తీరం దగ్గరికి చేరి మూలుగుతున్నట్లు విరుగుతాయి కెరటాలు. పిల్ల బాధని చూడలేని తల్లి ఆవేదనలా ఉంటుంది సముద్ర కెరట ధ్వని అప్పుడు.

మనుషులలోలానే తనలోనూ మూడ్స్ ఉన్నట్లూ, ఆ మూడ్స్‌ని కెరటాల సవ్వడుల ద్వారా ప్రకటిస్తున్నట్లూ ఉంటుంది సముద్రం. అప్పుడప్పుడు ప్రశాంతంగా ఉంటుంది. ఒక్కోసారి కోపగిస్తున్నట్లుంది. ఇంకోసారి నవ్వుతున్నట్లుంటుంది. మరోసారి ఏడుస్తున్నట్లుంది.

కానీ ఎప్పుడూ భయపడుతున్నట్లుండదు.

అలలు ఆగిపోతాయన్న భయం కడలికి ఉన్నట్లు లేదు.

కడలి ఒడ్డున కూర్చుని అలలను చూస్తున్న రామ్మూర్తికి మాత్రం ఆ భయం ఉంది.

కడలి కెరటాలు ఆగిపోతాయన్నది కాదు రామ్మూర్తి భయం - తన గుండె కొట్టుకోవడం ఆగిపోతుందేమోనన్నది అతని భయం. అది చావు భయం. చావంటే చచ్చేంత భయం.

ఆరున్నర పదులు నిండిన రామ్మూర్తి ఆరోగ్యవంతుడు. ప్రతిరోజూ ఉదయమో, సాయంత్రమో ఇంటి నుండి ఓ కిలోమీటరు దూరంలో ఉన్న బీచ్‌కి నడిచి వచ్చి తిరిగి నడిచి ఇంటికి వెళ్తుంటాడు. ఒక్కోరోజు రెండు పూటలా వస్తాడు. అంతదూరం నడిచినా అతనికి ఆయాసం రాదు. చలికాలంలో సముద్రపుటొడ్డున గడిపినా జలుబు చెయ్యదు. ఏదన్నా అనారోగ్యంతో పోతానన్నది కాదు రామ్మూర్తి భయం - హఠాత్తుగా గుండె ఆగి చచ్చిపోతానేమోనని అతని భయం.

రెండు రోజుల నుండి పీడిస్తోంది ఆ భయం రామ్మూర్తిని.

రెండు రోజుల క్రితం అర్ధరాత్రి ఎందుకో హఠాత్తుగా మెలకువ వచ్చేసరికి ఒళ్ళంతా చెమట పట్టి ఉంది. గుండె వేగంగా కొట్టుకుంటోంది. అలా వేగంగా కొట్టుకుంటున్న గుండె ఒక్కసారిగా ఆగిపోతుందేమోననిపించింది. దాంతో భయం మొదలైంది. మంచం మీద నుండి లేచి పక్కన టేబుల్ మీద ఉన్న గ్లాసులోంచి కొంచెం నీళ్ళు తాగాడు. గుండె దడ తగ్గినట్లుంది. అయితే భయం తగ్గలేదు. గుండె ఆగిపోయి తను చచ్చిపోతానేమోనన్న ఆలోచన పోలేదు. దాంతో ఇంక ఆ రాత్రికి నిద్రపట్టలేదు.

తెల్లారి కొడుకూ, కోడలూ లేచాక వాళ్ళతో ఈ సంగతి ప్రస్తావిద్దామనుకున్నాడు, కానీ మనవడితో కాస్సేపు ఆడుకుంటే ఆ ఆటలలో ఈ భయం పోతుందని ఊరుకున్నాడు.

కోడలిచ్చిన కాఫీ తాగుతున్నా పేపర్ చదువుతున్నా కొడుకు విశేషాలు వివరిస్తున్నా తోటలోకి తీసుకెళ్ళి మనవడు తనతో ఆడుతున్నా రామ్మూర్తి భయం తగ్గలేదు. పైకి వేరే పనులు చేస్తున్నా మనస్సులో మాత్రం మరణం గురించి ఆలోచనలు పోవడం లేదు.

స్కూలుకి మనవడూ, ఆఫీసుకి కొడుకూ వెళ్ళిపోయాక తీరిగ్గా భోజనం చెయ్యడం అలవాటు రామ్మూర్తికి. కోడలు వడ్డిస్తుంటే మెతుకులు కలుపుతున్నాడే కానీ ముద్ద గొంతు దిగటం లేదు. గొంతులో ఏదో అడ్డుగా ఉన్నట్లు, గుండెలో ఎంతో భారంగా ఉన్నట్లు అనిపిస్తూనే ఉంది.

"ఏంటండీ, మామయ్యగారూ - సరిగ్గా తినడం లేదు?" అని అడిగింది కోడలు.

"నిన్న రాత్రంతా నిద్ర పట్టలేదు. ఒళ్ళంతా ఏదోలాగుంది" అన్నాడు సమాధానంగా రామ్మూర్తి.

"రాత్రి చాలాసేపు టీ.వీ. చూస్తూండిపోయారు. పడుకోవడం ఆలస్యమై నిద్ర పట్టుండదు. భోజనం చేసి కాస్సేపు నడుం వాల్చండి. నిద్రపోయి లేస్తే సుఖంగా ఉంటుంది" అంది కోడలు.

"ఇప్పుడయినా నిద్ర పట్టాలి కదా!" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

కోడలు ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఎందుకు పట్టదని కోడలు అడిగితే తన భయం సంగతి చెప్పవచ్చునని ఎదురు చూశాడు. కోడలు అడగలేదు. అయినా చెప్పేద్దామా అని తీవ్రంగా అనిపించింది. కానీ, నాకు భయంగా ఉందని ఆ అమ్మాయితో చెప్పడం చిన్నతనంగా అనిపించింది రామ్మూర్తికి.

ఏదో భోజనం అయిందనిపించి గదిలోకి వెళ్ళి మంచం మీద నడుం వాల్చాడు. ఒంటరిగా ఉంటే భయ ప్రభావం ఎక్కువగా ఉన్నట్లు అనిపించి హాల్లోకి వెళ్ళాడు. కోడలు ఏదో రాసుకుంటోంది. రామ్మూర్తిని చూసి రాయడం ఆపి, "ఏమన్నా కావాలా?" అని అడిగింది. ఏమీ అక్కరలేదన్నట్లు తల ఊపి, గదిలోకి వెళ్ళి, అక్కడ ఉండలేక మళ్ళీ హాల్లోకి వచ్చి సోఫాలో కూర్చున్నాడు. ఆశ్చర్యంగా చూసి కోడలు - "ఏమీ తోచడం లేదా?" అని అడిగింది.

"తోచకపోవడం గురించి కాదు. రోజూ మాత్రం నేను చేసే పనులేం ఉన్నాయి తోచడానికి? ఇంటిపనీ, బయటపనీ, నా పనీ - అన్నీ నువ్వే చూస్తున్నావుగా?" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"మీరు చేసినన్నాళ్ళూ మీరు చేశారు. ఇప్పుడు చెయ్యడం మా కర్తవ్యం" అంది కోడలు.

రామ్మూర్తికి కావలసినవన్నీ జాగ్రత్తగా చూసి చేస్తుంది కోడలు. అయితే వాళ్ళిద్దరికీ మధ్య కబుర్లు ఉండవు ఎక్కువగా. మావగారితో అవసరానికి మించి మాట్లాడ్డానికి సిగ్గుపడుతున్నట్లుంది కోడలు. రామ్మూర్తికి కూడా కల్పించుకుని మాట్లాడాలని ఉండదు. కొంచెంసేపు కూర్చున్నాక, తను కూర్చోవడం వల్ల కోడలు రాసుకోవడం మానేసిందని చూసి మళ్ళీ గదిలోకి వెళ్ళాడు రామ్మూర్తి.

పరిస్థితి మామూలుగానే ఉంది. తన పరిస్థితికి ఏడుపు వచ్చేటట్లయింది రామ్మూర్తికి. తల్లిదండ్రులూ, భార్యా పోయినప్పుడు కూడా ఏడుపు రాని రామ్మూర్తికి ప్రస్తుతం ఏడుపొచ్చేస్తుందేమోననిపించింది.

తన పసితనం తనకి గుర్తులేదు. స్కూల్లో చదువుతున్నంత కాలం సమయమంతా చదువులోనే గడిచిపోయింది. తనకి కావలసినవన్నీ అమ్మా, నాన్నలు చూసి పెట్టేవారు. తన్నెంతో ప్రేమగా పెంచారు వాళ్ళు. తన్ని కాలేజీలో, ఉద్యోగంలో చేర్పించే పని నాన్న చూశారు. ఇంట్లో తన అవసరాల్ని అమ్మ చూసింది. పెళ్ళయ్యాక అంతా భార్యే చూసుకునేది. తల్లిదండ్రులు పోయాక తనకి అన్నీ తనే అయి చూసింది భార్యే. భార్య పోయేసరికి పిల్లలు పెద్దవాళ్ళయ్యారు. కూతురు పెళ్ళయి బొంబాయిలో ఉంది.

సంవత్సరానికోసారి వచ్చి చూసి వెళ్తుంటుంది. కొడుకు సరేసరి. తన అదృష్టం కొద్దీ కోడలు కూడా అలాంటిదే అయింది. తన కసలు కష్టాలంటే పెద్దగా తెలియవు. అందుకేనేమో ఈ భయం పెద్ద కష్టంగా కనిపిస్తోంది. ఇలా కూర్చుని ఉంటే చావు ఆలోచనలే వస్తాయి -

అని అనుకుంటూ లేచి హాల్లోకి నడవబోయి, మళ్ళీ కోడలి పని చెడిపినట్లవుతుందని గదిలోనే ఉండిపోయాడు.

సాయంత్రమయితే వాకింగ్‌కి వెళ్ళవచ్చు. తనలాగే వాకింగ్‌కి వచ్చి బీచ్‌లో కూర్చునే తన వయస్సు వాళ్ళని కలవచ్చు. వాళ్ళతో కబుర్లు చెప్పుకుంటే మనస్సు తేలికపడచ్చు - అని అనుకుని సాయంత్రం కోసం ఎదురు చూడసాగాడు. ఎదురుచూడ్డం రామ్మూర్తికి అలవాటులేని పని. అతనికి కావలసినవి అతను ఎదురుచూడకుండానే అమరుతూ ఉంటాయి. పొద్దున్న కాఫీ దగ్గర్నుండి, రాత్రి పాలదాకా అతని తల్లో, భార్యో, కోడలో సమయానికి అందిస్తూనే ఉన్నారు. సాయంత్రం దాకా ఎదురు చూడ్డం రామ్మూర్తికి కష్టమైన పని అయింది. గడియారం కేసి చూస్తుంటే అది తిరుగుతున్నట్లుగా అనిపించలేదు. గడియారం ఎప్పుడూ ఒకేలా తిరుగుతుంది. చూసేవాళ్ళ మానసిక పరిస్థితిని బట్టి అది తొందరగానో, నెమ్మదిగానో తిరుగుతున్నట్లు ఉంటుంది.

ఈ విషయం రామ్మూర్తికి తెలియనిది కాదు. తన జీవితంలోనే అలాంటి అనుభవాలు చాలా ఉన్నాయి. డిగ్రీ పరీక్షలకి ప్రిపేరవుతున్నపుడు పరీక్షల రోజులు తొందరగా రాకూడదనుకుంటే, అవి తొందరగా వచ్చేసేవి. పరీక్షలయ్యాక రిజల్ట్సు తొందరగా రావాలనుకుంటే రోజులు ఎప్పటికీ గడిచేవి కాదు. పెళ్ళయిన కొత్తలో రాత్రుళ్ళు తొందరగానూ, పగళ్ళు నెమ్మదిగానూ గడిచేవి. ఇవన్నీ తెలిసినా సమయం గడవనట్లూ, గడియారం తిరగనట్లూ అనిపిస్తూనే ఉంది రామ్మూర్తికి.

బాగా ఆలోచిస్తే మనిషికి మంచి చెడ్డలు, తప్పొప్పులు బాగా తెలుస్తాయి. అయితే సరిగ్గా ఆలోచించడంతోపాటు మనిషికి ప్రేమ, ద్వేషం, కోపం, భయంలాంటి కొన్ని ప్రాథమిక అనుభూతులు ఉన్నాయి. వాటి ప్రభావం వల్ల మెదడు చెయ్యగలిగిన మంచి చెడుల విచక్షణని వదిలేసి హృదయం నిర్దేశించే ఆవేశపు పనులు చేస్తాడు మనిషి. ఆ ఆవేశమే ఒక్కోసారి ఒక మతం వాళ్ళ చేత మరోమతం వాళ్ళ ప్రాణాలు తీయిస్తుంది. అదే ఒక్కోసారి భర్తచేత భార్యను కొట్టిస్తుంది. కొంపలకి నిప్పంటింపచేస్తుంది. ఆలయాలను కూల్చేయిస్తుంది. అన్నదమ్ములను విడగొడుతుంది. మనిషి మానసిక వ్యథలకు, ఆందోళనలకు అదే కారణమవుతుంది.

రామ్మూర్తిని పట్టుకున్న చావు భయం అతన్ని నిలవనియ్యడం లేదు. సమయం గడపనియ్యడం లేదు.

ఎవరెలాంటి గొడవల్లో ఉన్నా, ఎంతటి మానసిక సంఘర్షణ అనుభవిస్తున్నా తిరిగే గడియారం తొందరగా తిరగదు. అలాగని ఆగిపోదు, అయిదవ్వాల్సిన సమయానికి అయిదయింది.

వాకింగ్‌కి వెళ్ళొస్తానని కోడలితో చెప్పి బయల్దేరాడు రామ్మూర్తి. బీచ్ దగ్గరికి వెళ్ళేసరికి కొందరు స్నేహితులు చేరుకుంటున్నారక్కడికి.

వాళ్ళంతా అరవై, అరవైఅయిదు పైబడ్డవాళ్ళే. ఒకరిద్దరు ఎనభైకి దగ్గర పడుతున్నారు. రోజూ సాయంత్రం అందరూ కలిసి రాజకీయాల గురించో, ఆటల గురించో మాట్లాడుకుంటారు. పెన్షనర్స్‌కి గవర్నమెంటు చేస్తున్నవో, చెయ్యనివో, చెయ్యగలిగినవో – పన్లను గురించి చర్చించుకుంటారు. కొడుకులూ, కూతుళ్ళ గొప్ప పనుల గురించి చెప్పుకుంటారు. వాళ్ళు అల్లుళ్ళూ, కోడళ్ళూ చెయ్యాల్సిన పనుల గురించి చెప్పుకుంటారు. చాలా మందికి ఇళ్ళల్లో ఏవో గొడవలుంటాయి. రామ్మూర్తికి సామాన్యంగా చెప్పుకునేందుకు ఏమీ గొడవలు లేవు. అయితే ఈ రోజు తన సమస్య గురించి చెప్పాలనుకున్నాడు రామ్మూర్తి.

అప్పటికే ఒక పెద్దాయన తన బాధను వివరిస్తున్నాడు –

"ఇవన్నీ చూస్తుంటే నాకు చచ్చిపోవాలని ఉంది. కొన్నాళ్ళ క్రితం దాకా నేను ఇంటి పెద్దను. నన్ను గౌరవంగా చూసేవాళ్ళు. మా వాడికి ఉద్యోగం వచ్చి పెళ్ళయినప్పటి నుంచీ, నేను ఇంట్లో ఉన్నానో, లేనో కూడా పట్టించుకోవడం లేదు. ఇంట్లోఊరికే తిని కూర్చునే వాడిలా కనిపిస్తున్నాను వాళ్ళకి. వాణ్ణి పెంచి, చదివించి, పెద్ద చేసింది నేను. ఆ మాత్రం కృతజ్ఞత వాడికి కానీ, వాడి పెళ్ళానికి కానీ లేదు. పొద్దున్న కొంచెం కాఫీ ఇస్తే పాలు అయిపోతాయని కష్టపడిపోతుందది. దాని మొగుడు ఇలానే పుట్టాడని అనుకుంటోంది. వాడికీ ఓ చిన్నతనం ఉందనీ, అది నావల్లనే గడిచిందనీ అనిపించదు దానికి. వాళ్ళని నేనీరోజు ఏమీ అనలేను. అంటే నా తిండి ఎలా గడుస్తుంది? చచ్చినట్లు పడుండాలి. ఇలా బిచ్చగాడిలా బతకడం కన్న చావడం నయం!"

పెద్దాయన కళ్ళల్లో నీళ్ళు నిలిచాయి. గొంతు గద్గదమైంది. ఇంక మాట్లాడలేక ఆపేశాడు. పక్కనున్న ఇంకో ఆయన సమాధానపరుస్తున్నట్లు చుట్టూ చెయ్యివేసి కండువాతో కళ్ళు తుడిచి –

"ఇది వృద్ధాప్యంలోని సమస్య. అనుభవించక తప్పదు. అనారోగ్యం, నిరాదరణ,

ఒంటరితనం - ఇవన్నీ ముసలితనం బాధలు. మనం మన పిల్లల్ని పెంచి పెద్ద చేస్తాం. వాళ్ళు మనల్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తారు. కొందరు అదృష్టవంతులు ఉంటారు. రామ్మూర్తిలాగ. వాళ్ళ వృద్ధాప్య జీవితాలు సజావుగా, సంతోషంగా సాగిపోతాయి" అన్నాడు.

రామ్మూర్తికి తాను సంతోషంగా లేనని అరవాలనిపించింది. అయితే అరవలేకపోయాడు. ఇంట్లో వాళ్ళు సరిగ్గా చూడక తనతోటివాడొకడు చచ్చిపోదామను కుంటున్న సమయంలో తనకి చచ్చిపోతానేమోనన్న భయం ఉందని చెప్పడానికి సంకోచించాడు.

సమస్యలూ, సమాధానాలూ, సలహాలూ సాగుతున్నాయి వాళ్ళ మధ్య. తన ఆలోచనల్లో ఉన్న రామ్మూర్తి వాటిని చెవులతోనే తప్ప మనసుతో వినలేకపోతున్నాడు.

ఇంట్లో వాళ్ళు సరిగ్గా చూడడం లేదన్న కారణంగా చచ్చిపోదామనుకుంటున్నారు కొందరు. చచ్చిపోవచ్చునని ఎంత ధైర్యంగా చెపుతున్నారో! నిజంగా చచ్చిపోయే క్షణం ముంచుకొస్తుందని తెలిస్తే వీళ్లల్లో ఎందరు ధైర్యంగా ఉండగలరో? తననెంత క్రుంగదీస్తోంది ఈ చావు భయం?

చీకటిపడ్డంతో ఇంటికి బయల్దేరారందరూ.

రామ్మూర్తి ఇంటికి చేరేసరికి గుమ్మం దగ్గర ఎదురుచూస్తూ కనిపించాడు కొడుకు. రామ్మూర్తిని చూడగానే అతనిలో ఆదుర్దా తగ్గినట్లు అనిపించింది.

"రాత్రంతా నిద్రపోలేదుటగా. మధ్యాహ్నం సరిగ్గా భోజనం చెయ్యలేదటగా" అని అడిగాడు కొడుకు.

"ఎవరన్నారు?" ఏదో అనాలని అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"మీరు మీ కోడలితో చెప్పారుట కదా. అలా తినకుండా మీరు బయటికి వెళ్ళారని తెలిసి నాకు కంగారుగా అనిపించింది" అన్నాడు కొడుకు.

"తిరిగి వచ్చానుగా" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"ఒంట్లో బాగుండకపోతే డాక్టర్ దగ్గరికి వెళదాం" అన్నాడు కొడుకు.

"ఒంట్లో బాగానే ఉంది" అంటూ రామ్మూర్తి గదివైపు నడిచాడు.

"పొద్దున్న తినలేదంటున్నారు. తొందరగా భోజనం చేసేద్దామా?" అన్నాడు కొడుకు.

రామ్మూర్తి "ఊఁ" అంటే చాలు, వడ్డించడానికి సిద్ధంగా నిల్చుంది కోడలు. "ఆకలి లేదు. కాస్సేపు ఆగుదాం" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"లోపలికెళ్ళి విశ్రాంతి తీసుకోండి" అన్నాడు కొడుకు.

రామ్మూర్తి గదిలోకి నడిచాడు. వెంట వస్తున్న మనవడిని ఆపి "తాతయ్యకి ఒంట్లో బాగాలేదట. నువ్వు ఇక్కడే ఆడుకో" అంది కోడలు.

"నా ఒంట్లో ఏమీ లేదమ్మా - బానే ఉన్నాను" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

ఒంట్లో ఏమీలేదంటే, మనస్సులో ఏదన్నా ఉందా అని కొడుకుకానీ, కోడలు కానీ అడుగుతారేమోనని ఎదురుచూశాడు రామ్మూర్తి. ఇద్దరూ అడగలేదు. అసలు రామ్మూర్తికి మానసికమైన ఆందోళన ఉంటుందన్న ఊహ వచ్చే అవకాశం ఎవరికీ లేదు. రామ్మూర్తికి సమస్యలు ఏమీ లేవు. పెళ్ళయిన కూతురు తన కుటుంబంతో సుఖంగా బొంబాయిలో ఉంటోంది. కొడుకు కుటుంబం సంతోషంగా ఉంది. రామ్మూర్తి ఆరోగ్యం బావుంది. అతనికి సరిపోయేంత పెన్షన్ వస్తుంది. అతన్ని ఇంట్లో వాళ్ళందరూ బాగా చూసుకుంటారు. అసలు మానసికమైన ఆందోళనకి ఆస్కారం లేదు. అయినా గదిలో రామ్మూర్తికి కాలం భారంగా గడుస్తోంది.

చావు భయం తక్కిన భయాల్లాంటిది కాదు. దొంగభయం, పాము భయం నిరంతరం ఉండవు. నలుగురిలో ఉన్నప్పుడు, పగటిపూట ఈ భయాలు ఉండవు. ప్రయాణాల భయం, పరీక్షల భయం - అవన్నీ ఆ సంఘటనలు అయిపోగానే తగ్గుతాయి. చావు భయం అలా కాదు! చావు ఏ క్షణాన్నయినా రావచ్చు. లక్షల మంది మధ్యలో కూడా చావు రావచ్చు. ఇలాంటి ఆలోచనలు భయాన్ని పెంచసాగాయి. చావు కన్న చావుభయం భయంకరంగా తయారవసాగింది.

ఇంక భరించలేక కొడుక్కి చెప్పేద్దామనుకుని హాల్లోకి వస్తోంటే పక్క గదిలోంచి కొడుకు గొంతు వినిపించింది -

"భయం లేదు బాబూ, వంటింట్లోకి వెళ్ళి నీళ్ళు తాగిరా."

"నాకు భయం" అంటున్నాడు మనవడు.

"నాలుగేళ్ళుదాటాయి. ఇంకా భయం ఏంటి? వెళ్ళితాగు" అంటున్నాడు కొడుకు.

"పాపం భయపడుతున్నాడు. నేను నీళ్ళు తెస్తానుండండి" కోడలి గొంతు అది.

"అలాగైతే వాడికి భయం ఎలా పోతుంది? వాడు మరీ చిన్న పిల్లాడు కాదు. మనం ఇలా చేస్తే వాడికి భయం మిగిలిపోతుంది. ఎంత వయస్సు వచ్చినా పిరికివాడిలాగా ఉండిపోతాడు. నేను ఈ గది గుమ్మం దగ్గర నిలబడి ఉంటాను. నువ్వు వెళ్ళి తాగిరా" అన్నాడు కొడుకు.

బెరుగ్గా వంటింటివైపు వెళ్ళసాగాడు మనవడు.

రామ్మూర్తి గదిలోకి వచ్చేశాడు.

మనవడి భయాన్నే పట్టించుకోవడం లేదు. తనకు చచ్చిపోతానేమోనని భయంగా ఉందంటే ఎలా చూస్తారు తన్ని. తన భయం ఎవడితోనన్నా చెప్పేటట్లు లేదు. తనతో ఎవరన్నా అంటే తనే నవ్వుతాడు. ఈ భయం తనకి పాతికేళ్ళ వయస్సప్పుడో, యాభైఏళ్ళ వయస్సప్పుడో వచ్చి ఉంటే ఎలాగుండేదో తెలియదు. ఎవరికన్నా చెప్తే వాళ్ళు తన్నర్థం చేసుకునేవారేమో. జీవితపు చివరిదశకి చేరుతున్న తను ఎవ్వరితోనూ తన భయం గురించి చెప్పలేకపోతున్నాడు. అయితే తన్నా భయం పట్టి కుదిపేస్తోంది. ఏ పనీ చెయ్యనివ్వడం లేదు.

రాత్రి కూడా ఏమీ తినలేకపోయాడు.

పక్క సరిచేసి పాలు, మంచినీళ్ళు గదిలో పెట్టి వెళ్ళింది కోడలు. ఇంటి తలుపులన్నీ వేసి, విశ్రాంతిగా పడుకోమని చెప్పి, తమ గదిలోకి వెళ్ళి తలుపు వేసుకున్నాడు కొడుకు.

ఈ రాత్రి కూడా నిద్రపట్టదనిపించింది రామ్మూర్తికి. నిద్ర పట్టదేమోనన్న భావం అసలు నిద్ర పట్టనియ్యదు. కిటికీలు మూసి ఉంటే ఉంగుడెత్తినట్లుందనిపించి కిటికీ తలుపులు తీశాడు. కిటికీలోంచి కనిపించే చెట్లు భయంకరంగా కనిపిస్తోంటే, తలుపులు వేశాడు. ఉక్కగా అనిపించి పీక నొక్కేస్తున్నట్లు అనిపించి దుప్పటి తీసేశాడు. చుట్టూచీకటిగా అనిపించి లైట్ వేశాడు.

హనుమాన్ చాలీసా, సుందరకాండలు గుర్తొచ్చాయి. హనుమంతుణ్ణి తలచుకుంటూ పడుకుందామనుకున్నాడు. కానీ మనస్సు హనుమంతుడి మీద నిలబడలేదు. లేచి కూర్చున్నాడు. ఓ క్షణం భయం తగ్గినట్లయింది. మళ్ళీ మామూలే.

లేచి పాలు తాగబోయాడు. సయించలేదు. నీళ్ళు తాగబోయాడు. గుటక పడలేదు.

నిద్రలేకుండా ఒక రాత్రి గడపడం కష్టం కాదు. అర్ధరాత్రి పెళ్ళిళ్లకి నిద్ర లేకుండా రాత్రంగా హాయిగా కాలం గడిపేస్తారు చాలామంది. అయితే భయం వల్ల నిద్ర రాకపోతే కాలం గడపడం కష్టం.

మర్నాడు డాక్టర్‌ని కలవాలని నిర్ణయించుకున్నాడు రామ్మూర్తి. అలా ఏదో ఒకటి చెయ్యాలని అనుకున్నప్పుడు, ఆ పనిని చెయ్యడం, గురించి చేస్తున్న ఆలోచనలతో కాలం కొంత గడుస్తున్నట్లుంది భారంగానైనా.

పొద్దున్న కొడుకూ, మనవడూ వెళ్ళిపోయాక "అలా వెళ్ళొస్తాను" అన్నాడు కోడలితో రామ్మూర్తి.

"ఎవరన్నా వెళ్తుంటే ఎక్కడికని అడక్కూడదు. కానీ మీముఖం నిద్రలేకపోవడం వల్లనేమో బాగా పీక్కుపోయినట్లుంది. అందుకనే మీరు వెళ్తానంటే ఎక్కడికని అడక్కుండా ఉండలేకపోతున్నాను" అంది కోడలు.

ఏదో ఒకటి చెప్పి తప్పించుకోవడం ఎందుకని డాక్టర్ దగ్గరికి వెళ్ళి వస్తానని నిజం చెప్పాడు రామ్మూర్తి.

"మీరు ఒక్కరూ వెళ్ళద్దు, నేనూ వస్తాను" అని తనూ బయల్దేరింది కోడలు. ఇంటికి తాళం వేసి.

తమకి తెలిసిన డాక్టర్ దగ్గరికెళ్ళారు.

"మావగారికి రాత్రిళ్ళు నిద్రపట్టడంలేదట.సరిగ్గా భోజనం చేయలేకపోతున్నారు. కొంచెం చూడండి" అంది కోడలు డాక్టర్‌గారితో.

మామూలు చెకప్‌చేసి – "గుండె గట్టిగా ఉంది. ఇప్పుడప్పుడే ఆగదు" అని రామ్మూర్తితో అని "ఆయన ఆరోగ్యం మంచిదమ్మా. ఈ వయసులో మామూలుగా ఉండే బి.పి., షుగర్ వంటివేమీ ఆయనకి లేవు. అప్పుడప్పుడు నిద్రపట్టకపోవడం పెద్ద సమస్య కాదు. అసలు నిద్ర పట్టదనిపించిన రోజు వాడేందుకు నిద్రమాత్రలిస్తాను. దగ్గరుంచండి. ఆయన గదిలో ఉంచద్దు. మరచిపోయి మళ్ళీ వేసుకుంటే ప్రమాదం, అవసరమైనప్పుడు ఒకటో, రెండో ఇవ్వండి" అన్నాడు కోడలితో.

"అసలు నా సమస్య....." అంటూ మొహమాటంగా మొదలెట్టిన రామ్మూర్తిని మధ్యలో ఆపేస్తూ డాక్టర్‌గారు –

"మీకు సమస్యలేంటండీ రామ్మూర్తిగారూ? హాయిగా ఉద్యోగం చేసి రిటైర్ అయ్యారు. కూతురికి మంచి సంబంధం చేశారు. కొడుకు సుఖంగా ఉన్నాడు. మనవడితో ఆడుకుంటున్నారు. ఇంక ఆ భగవంతుడి పిలుపు కోసం ఎదురు చూస్తూ కాలం గడపడమే" అన్నారు.

ఆయన వయస్సు అరవైపైనే ఉంటుంది. చాలా రోజులుగా ఒకరికొకరు తెలియడం వల్ల వాళ్ళ మధ్య చనువుంది. ఆ చనువుని పురస్కరించుకుని ఆయన రామ్మూర్తితో వేళాకోళంగా మాట్లాడారు. భగవంతుడి పిలుపుకోసం ఎదురు చూడమనే డాక్టర్‌గారితో, తన చావు భయం గురించి చెప్పలేకపోయాడు రామ్మూర్తి.

ఇంటికి చేరాక భోజనం చేశాననిపించుకుని, కోడలినడిగి నిద్ర మాత్ర వేసుకుని పడుకునేందుకు ప్రయత్నించాడు రామ్మూర్తి. నిద్రమాత్రలు భయాన్ని పోగొట్టి నిద్రనివ్వలేవన్న సంగతి మధ్యాహ్న ప్రయత్నంలో కొంతా, రాత్రి ప్రయత్నంలో పూర్తిగా

తెలిసింది రామ్మూర్తికి. మాత్రలు నిద్రనివ్వలేవన్న సంగతి భయాన్ని పెంచింది. రామ్మూర్తికిప్పుడు చావు భయంతో పాటు, ఈ భయం పోదేమోనన్న భయం తోడైంది.

భయం స్వభావమే అంత. అసలు బాధకన్నా బాధ కలుగుతుందన్న భయం ఎక్కువ బాధకలిగిస్తుంది. అంతకన్నా ఆ భయం తాలూకు భయం భయంకరంగా ఉంటుంది.

తనకున్న సమస్య ఎవ్వరికీ చెప్పలేకపోవడం చాలా కష్టంగా ఉంది రామ్మూర్తికి. మృత్యువంటే ఏమిటో తెలియకుండా దాని గురించి భయపడ్డం వింతగా తోచింది. అయితే తెలియకపోవడం వల్లనే భయం కలుగుతుందేమో కూడా తెలియదు.

ఎంత ఆలోచించినా, ఎంత ప్రయత్నించినా చావు భయం తగ్గడంలేదు రామ్మూర్తికి. ఆ భయంతోనే మార్నింగ్‌వాక్‌కని వచ్చి సముద్రపు ఒడ్డున కూర్చున్నాడు. తూర్పున ఉన్న మబ్బు సూర్యుడినింకా కనిపించనియ్యడం లేదు.

ఈ చావు భయం అనుభవించడం కన్నా చావడం నయమనిపించింది రామ్మూర్తికి. చావు భయంకరమైనది అయితే అవచ్చు. చస్తే ఒక్కసారితో ఈ భయం సమాప్తమవుతుందనిపించింది. ఇలా క్షణం క్షణం భయంతో చస్తూ బతకడం కన్నా చావడం మేలు. ఈ ఆలోచన బలంతో లేచి సముద్రం దగ్గరికి నడిచాడు. కెరటం తాలూకు నీళ్ళు చల్లగా కాళ్ళకి తగిలాయి. ఒళ్ళంతా చల్లగా అయిపోయింది. నీళ్ళలోకి వెళ్ళలేక వెనక్కి వచ్చేసి కూర్చున్నాడు.

కూర్చుని ఆలోచించే కొద్దీ చావు తప్ప తన సమస్యకి సమాధానం లేనట్లనిపించసాగింది. చావాలన్న నిర్ణయంతో మళ్ళీ సముద్రంవైపు నడిచాడు. నీళ్ళు తగిలాయి. గుండె జారింది. వెనక్కి తిరిగి నడవసాగాడు. అలా నడుస్తుండగా –

"ఏంటి భయమా?" అన్నగొంతు వినిపించింది.

సముద్ర కెరటాల శబ్దం వేల తబలాల లయగా వినిస్తుంటే, ఆ కంఠ స్వరం సితార్ ధ్వనిలా వినిపించింది. కంఠస్వరం వినిపించిన వైపు చూశాడు.

పదహారేళ్ళునిండని అమ్మాయి నుంచుని ఉంది.

పసుపు పచ్చని పరికిణీ, జాకెట్టు, పైన వేసుకున్న నీలం రంగు ఓణీ. నుదుటన ఎర్రని చిన్న గుండ్రపు బొట్టు. కళ్ళకి నల్లని కాటుక, చెవులకి తెల్లని ముత్యాల జూకాలు, చేతులకు నీలం రంగు గాజులు. సన్నటి పొడుగాటి వేళ్ళతో ఎగురుతున్న జుట్టుని వెనక్కి తోసుకుంటూ రామ్మూర్తి దగ్గరకొచ్చి మళ్ళీ అడిగింది రామ్మూర్తిని – "భయమా?" అని.

రామ్మూర్తి ఆశ్చర్యపోతున్నట్లు చూశాడు.

"నాకూ నీళ్ళంటే భయమే" అంది అమ్మాయి.

"అదా-" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"అంత తేలికగా అనకండి. కెరటాలు చూడ్డానికి ఎంతో అందంగా ఉంటాయి. దగ్గరకెళ్తే మోసం చేస్తాయి. ఉన్నట్లుండి తమలోకి లాగేసుకుంటాయి. మీరు నీళ్ల దగ్గరికి రెండుసార్లు వెళ్ళి రావడం చూసి మీక్కూడా నీళ్ళంటే భయం అనుకున్నాను" అందా అమ్మాయి.

"నాకు నీళ్ళంటే భయం లేదు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"మరింక ఏదంటే భయం?" అందా అమ్మాయి.

రామ్మూర్తి ఇంక ఆగలేకపోయాడు. రెండు రోజులుగా తను చెప్దామనుకుంటున్న విషయాన్ని ఈ అమ్మాయి అడిగింది.

"చావంటే!" అన్నాడు వెంటనే.

"మీకు చావంటే భయమా?" అంది.

"అంతకు ముందు లేదు. రెండు రోజులుగా నన్ను పీడిస్తోంది ఈ చావు భయం" అన్నాడు చాలా సిన్సియర్‌గా రామ్మూర్తి.

రామ్మూర్తి దగ్గరకొచ్చి - అతన్ని పట్టుకుని కూర్చోపెట్టి తను ఎదురుగా కూర్చుంది ఆ అమ్మాయి. కూర్చుని -

"సముద్రమూ, కొండలోయా, మృత్యువూ ఎంతో అందమైనవి. అవి మనల్ని ఆహ్వానిస్తాయి. అలాగే తమలోకి లాగేసుకుంటాయి" అంది.

ఆ గొంతులో సాహిత్యమూ, సంగీతమూ కలిసి వినిపించాయి. ఆ గొంతులోని మాధుర్యం రామ్మూర్తిని లాలించింది. తన భయానికి ఆ అమ్మాయి నవ్వలేదు. అంతేకాదు తన మాటలు వినడానికన్నట్లు కూర్చుంది. కన్న తల్లి దగ్గర కూర్చుని తన కష్టాలు చెప్పుకునే కుర్రాడిలా - అరవై ఏళ్ళు నిండిన రామ్మూర్తి పదహారేళ్ళు నిండని అమ్మాయి ముందు కూర్చుని - తన గతం గురించి - రెండు రోజులుగా తను అనుభవిస్తున్న భయం గురించీ చెప్పుకోసాగాడు. తనకంతకు ముందు ఏ మాత్రమూ పరిచయం లేని పిల్ల దగ్గర తన బాధనంతా వెళ్ళగ్రక్కుకున్నాడు.

తన విశాలమైన కళ్ళను మూసి తెరవడం తప్ప మరో కదలిక లేకుండా వింటూ కూర్చుంది ఆ అమ్మాయి. అంతా విన్నాక అంది -

"మీకు తెలిసిన అమరులెవ్వరైనా ఉన్నారా?"

"మనిషికి మరణం తప్పదని నాకు తెలుసు. అయినా ఈ భయం తప్పడం లేదు నాకు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"నిద్ర వస్తుందని ఎప్పుడయినా భయపడ్డారా?"

"లేదు."

"మరి చావు గురించి ఎందుకు భయపడుతున్నారు? చావు కూడా నిద్రలాంటిదే. మెలకువే రాని దీర్ఘ నిద్ర. నిద్ర ఎంత సుఖంగా ఉంటుందో తెలుసు మనకి. చావు కూడా అంత సుఖంగా ఉండి ఉండాలి" అందా అమ్మాయి అదేదో పారవశ్యంలో ఉన్నట్లు.

"నిద్ర సుఖం గురించి రెండు రోజులుగా బాగా అర్థమవుతోంది నాకు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"మీకు మరేం పనిలేకపోవడం వల్ల ఈ భయం పట్టుకుంది"అంది ఆ అమ్మాయి.

తన భయాన్ని అంత తేలికగా ఆ అమ్మాయి కొట్టి పారెయ్యడం బాధగా అనిపించింది రామ్మూర్తికి. అదే మాట అన్నాడు ఆ అమ్మాయితో. అందుకు సమాధానంగా -

"నిజం చెప్పండి, ప్రస్తుతం మీరు చేస్తున్న పనేంటి? పేపర్ చదవడం, భోజనం చెయ్యడం, వాకింగ్‌కి వెళ్ళడంలాంటి పనులు కావు. అవి మీ పనులు. మీ వల్ల ఇంకెవ్వరికైనా అవసరముందని మీకు అనిపించే పనులేమైనా మీరు చేస్తున్నారా? రిటైరయ్యేదాకా ఉద్యోగం చేశారు. తరువాత కొన్నాళ్ళు మీ భార్య ఆరోగ్యం జాగ్రత్తగా చూసుకున్నారు. గత కొన్నాళ్ళుగా మీరు చేస్తున్న పనేంటి? మీ జీవితం ఎవరికి పనికొస్తోంది. ఈ ప్రశ్న నేను ఈ రోజు మిమ్మల్ని అడగడంలేదు. మీలో మీకు తెలియకుండా ఈ ప్రశ్న రగులుతోంది. నా వల్ల ఈ ప్రపంచానికి అవసరం లేకపోతే నేను పోతానేమో ననిపించింది మీకు. అదే మృత్యుభయంగా అనిపిస్తోంది మీకు" అంది ఆ అమ్మాయి.

"ఇదంతా నీ ఊహ. నాకు అలా అనిపించనే లేదు ఎప్పుడూ" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"ఇది నా ఊహ అన్నది నిజం. అయితే ఈ ఊహ నిరాధారమైంది కాదు. ఆలోచిస్తే మీకూ అది సరయిందిగా తోచవచ్చు. ఇంక మీకు అనిపించడం గురించి - మనకి తెలిసిన మన భయాలు వేరు, అకారణ భయాలు వేరు. దేనికో ఎందుకో బయటికి తెలియకుండా, మన లోపల మనకి తెలియకుండా జరిగే ఆలోచనల వల్ల ఉత్పన్నమయ్యే భయాలు అకారణంగా కనిపిస్తాయి. మన బుర్రలను మథించి మనం

ఆ కారణం కనుక్కోవచ్చు. ఆ కారణం సామాన్యంగా హాస్యాస్పదంగా ఉంటుంది మనకి. అలా అనిపించగానే భయం పోతుంది. అలా కాకపోతే దేనివల్ల భయం కలుగుతుందో ఆ కారణాన్ని తొలగించినా భయం పోతుంది."

"నువ్వు సైకాలజీ, సైకియాట్రీ చదివావా?"

"పదహారేళ్ళ నా జీవితం నాకెన్నోనేర్పింది."

"ఒకవేళ నువ్వు చెప్పింది నిజమే అయితే నేనిప్పుడేం చేస్తాను? రిటైరయ్యాను నేను. నా బాధ్యతలన్నీ తీరాయి" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"బాధ్యతలు వేరు.... పనులు వేరు.... బాధ్యతలని మీరనుకుంటున్నవి మీకు లేకపోయినంత మాత్రాన పనులు లేకుండా పోవు. మీ ఇంటి దగ్గరున్న నలుగురు పిల్లలను దగ్గరికి చేర్చుకుని వాళ్ళకి చదువు చెప్పండి. డబ్బుకోసం కాదు. ఉచితంగాపేద వాళ్ళకి చెప్పండి. బేంక్, పోస్టాఫీస్, పాలు - ఈ పనులకి మీరు వెళ్ళండి. ఇంట్లోవాళ్ళు వద్దంటారని అనద్దు. మీకు ఓపిక ఉన్నంతకాలం మీరు చెయ్యండి. బయటికి వెళ్ళలేకపోతే మీ కోడలికి వంటలో సాయం చెయ్యండి. వంట పని చెయ్యకూడదా?" అంది కొంటెగా.

"చెయ్యొచ్చు, నాకు వంట బాగా రాదు. చారు ఒక్కటే బాగా పెడతానని అనేది మా ఆవిడ" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"మానసికోల్లాసానికి కొన్ని పనులు చెయ్యచ్చు. షేక్స్పియర్ నాటికను దేన్నైనా తీసుకుని తెలుగులోకి అనువాదం చెయ్యచ్చు. రేడియోలో వస్తున్న మంచి పాటలని రికార్డ్ చేస్తుండవచ్చు. ఓ గులాబీ మొక్కను పెంచి చూడండి. ఎంత బాగుంటుందో. నా మట్టుకు నేను రవీంద్రుడి గీతాంజలిని తెలుగులోకి అనువదిస్తున్నాను. ఇంతకు ముందు ఎందరో అనువదించారు. అంత మాత్రాన నేను చెయ్యకూడదా?"

"నీ పనులకీ, నా పనులకీ పోలికా? నీ వయస్సెంత? నా వయస్సెంత?"

"వయస్సుకీ, చావుకీ సంబంధం ఉందా? ఎవరెప్పుడు పోతారో ఎవరికి తెలుసు?" అందా అమ్మాయి, సూర్యుడు తూర్పున ఉదయించునన్న ప్రాథమిక సూత్రాన్ని చెపుతున్నట్టు.

"అలా మాట్లాడకు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"మీకు తెలియదు - మా అమ్మా, నాన్నలు, తాతా మామ్మలు, రెండేళ్ళ క్రితం ఓ కారు ప్రమాదంలో మరణించారు. మా ముత్తాత - అంటే - మా నాన్న నాన్నకి నాన్న - వాళ్ళందరికీ కొరివి పెట్టారు. ఆయన వయస్సు తొంభై పైన. కొడుకూ, మనవడూ పోయిన దుఃఖం ఆయన్ని చంపిందా? ఇవన్నీ చూడాలన్న ఆశ ఆయనకు

ఉందా? ఆయనా, నేనూ మిగిలాం. ఎవరం ముందు పోతామో తెలియదు. అయితే నాకొక్కటే కోరిక. ఆయన నా కన్న ముందు పోవాలని. ముని మనవరాలి మరణాన్ని ముసలి ప్రాణం చూడకూడదని నా తాపత్రయం. ఈ భూమి మీద మనందరి చేతా ఇంత పెద్ద నాటకాన్ని వేయిస్తున్న సూత్రధారుడు మనకి ముందుగా ఏమీ చెప్పడు. అప్పటికప్పుడు సంభాషణలు యాక్షన్ చెప్తాడు. ఎవరిని ఎప్పుడు పొమ్మంటే అప్పుడు వాళ్ళు నిష్క్రమించడమే."

"నిండా పదహారేళ్ళు లేవు. ఎప్పుడూ చావు గురించి మాట్లాడుతున్నావేంటి నువ్వు?" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"నా సంగతి వదిలేద్దాం. మీకెలాగుంది ఇప్పుడు?"

"నీతో మాట్లాడుతోంటే హాయిగా, కులాసాగా ఉంది. గుండె బరువు తగ్గినట్లుంది."

"అవును – పదహారేళ్ళ అందమైన అమ్మాయికి ఇంత దగ్గరగా కూర్చుని కబుర్లు చెప్తుంటే మగాళ్ళకి హాయిగా కాక ఇంకెలాగుంటుంది" అని వెంటనే "అందమైన దాన్నని నేనే చెప్పుకుంటున్నానని నాకు గర్వం అనుకుంటున్నారా?" అని అడిగింది.

"నీకు గర్వం ఉందో, లేదో నాకు తెలియదు కానీ – నీకు అందం ఉంది. సూర్యోదయం, శరచ్చంద్రికా, తొలకరి జల్లుకి తడిసిన మట్టివాసనా, కాలువ గట్టున గాలికి రెపరెపలాడుతున్న వరిపైరూ అందంగా ఉంటాయి. నీదీ అలాంటి అందం."

"మీకు ప్రకృతీ, కవిత్వం ఇష్టంలాగున్నాయి."

"చాలా ఏళ్ళ క్రితం మాట. కొన్నాళ్ళుగా రెండూ మర్చిపోయాను. నిన్ను చూశాక మళ్ళీ గుర్తొస్తున్నాయి. ఎంతో ఆనందంగా ఉంది. నిన్నింత వరకు చూళ్ళేదు. రోజూ వస్తుంటావా బీచ్‌కి?" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"వస్తుంటాను. అయితే నేనక్కడే రోడ్డు మీద కార్లో కూర్చుని సూర్యోదయం చూసి వెళ్ళిపోతుంటాను. ఈ రోజు అలా చూస్తుంటే మీరు నీళ్ళదగ్గరికి వెళ్ళడం, తిరిగి రావడం కనిపించింది. ఏదో వింతగా అనిపించి మీ దగ్గరకొచ్చాను" అంది అమ్మాయి.

"అయితే నిన్ను రోజూ చూడచ్చునన్నమాట."

"ఏమో – నేను బతికున్నంత కాలం ఇక్కడికి తప్పకుండా వస్తాను. ఆ – ఇప్పుడు మీకోపని దొరికింది. రేపు నేను వస్తానో, రానో తెలియదు. అలాగే ఎల్లుండీ, ఆ మర్నాడూ కూడా. మీరు రోజూ ఉదయం వచ్చి చూస్తుండండి – నేను వస్తానో, రానోనని. నే నేరోజు రానో ఆ రోజు ఈ లోకంనుంచి వెళ్ళిపోయినట్లనుకోండి."

"మళ్ళీ మరణం గురించి మాట్లాడుతున్నావు – ఇంతకీ నీ పేరేంటి?"

"నా పేరుతో మీకేంటి పని? పేరు, అడ్రసు కనుక్కుని ప్రేమ లేఖలు రాస్తారా? లేక ఏకంగా పెళ్ళి సంబంధం మాట్లాడేసేందుకు ఇంటికి వచ్చేస్తారా? మా ముత్తాత మన పెళ్ళికి ఒప్పుకోడు. మా ముత్తాతే కాదు – మీ మనవడు కూడా ఒప్పుకోకపోవచ్చు. తన అక్క వయస్సు పిల్ల తనకి మామ్మ అవడానికి. ఇంతకీ మీ మీనవడి పేరేంటి?"

"వాడి పేరు నీకెందుకు?"

"నా మాట నాకే అప్పజెప్పానని ఆనందిస్తున్నారా? – ఇలాంటి ఆనందాలు అసలు ఆనందాలు కావండీ, మీరు నిజంగా ఆనందపడాల్సిన దానికి కారణం మీకు కొడుకూ, ఓ మనవడు ఉండడం. కొడుకంటే ఎవరు? మీరే. ఒక చెట్టులోంచి విత్తనం వస్తుంది. అది మళ్ళీ చెట్టవుతుంది. ఆ చెట్టులోని భాగమే ఈ చెట్టు. మనుష్యులూ అంతే! మనం పోతే ఏముంటుంది? మన అంశ. అంటే మనలోని భాగమే మన తరువాత తరంగా ఉంటుంది. అలా ఉండడమే మనలని చావు భయం నుంచి దూరం చేస్తోందంటాడు బెర్ట్రాండ్ రస్సెల్. మనుష్య జాతి ఉన్నంతకాలం మనం ఉన్నట్లే. నాకు పిల్లలుంటే నాకూ ఆ ఫీలింగ్ కలిగేది. నాకు పిల్లలు లేరు. అయినా అలాగే ఫీలవగలుగుతున్నాను. అందుకే మృత్యువుకి భయపడ్డంలేదు" అంది ఆ అమ్మాయి.

"నువ్వు చెపుతోంటే నాకూ అనిపిస్తోంది. నా కొడుకు నా అంశ. వాడు నేను. అలాగే నా మనవడు. మరి చావు లేనట్లే కదా!"

"అసలు చావంటే ఏమిటో తెలిస్తే కదా అది ఉందో, లేదో తెలియడానికి.... ఏదో ఒక రోజున ఈ లోకంలో తక్కిన వారికి మనం ఉండం. మనకి మనం ఉంటామో, ఉండమో! ఏమయినా మన పిల్లల రూపంలో ఈ లోకంలో ఉంటాం. ఇంక దీని గురించి ఆలోచించవద్దు" అంది అర్థిస్తున్నట్లుగా ఆ అమ్మాయి.

"ఇంక ఈ ఆలోచన లేనట్లే నాకు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

మబ్బులు కొంచెం కొంచెంగా వీడుతుంటే సూర్యుడు కనిపించసాగాడు. సూర్య కిరణాలు అలల మీద మెరుస్తున్నాయి.

"కిరణాల కెరటాల్లో నిలబడదాం రా" అన్నాడు లేస్తూ రామ్మూర్తి.

"నాకు భయం" అంది ఆ అమ్మాయి.

"నేనున్నానుగా" అంటూ ఆ అమ్మాయిని తీసుకుని వెళ్ళి నీళ్ళలో నించో బెట్టాడు. ఆ అమ్మాయి కాళ్ళు నీళ్ళలో తడిశాయి. ఆ అమ్మాయి నవ్వింది.

"నీకు నీళ్ళంటే భయం లేదు. నాకు అబద్ధం చెప్పావు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"మీకూ చావంటే భయంలేదు. నాకు అబద్ధం చెప్పారు" అంది ఆ అమ్మాయి.

"భయం ఉంది. నీ వల్ల పోయినట్లుంది" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"ఇంక వెళ్దాం" అంటూ కదిలింది ఆ అమ్మాయి.

అనుసరించాడు రామ్మూర్తి. మనవరాలు తాతని నడిపిస్తోంది. నడిపిస్తూ చెప్తోంది-

"మృత్యువు అనివార్యం. అయితే దానికోసం ఎదురుచూడకండి. అలాగని దాని గురించి భయపడకండి. నిరంతరం మన వెనకే ఉండే మన నేస్తం మృత్యువు - ఎప్పుడూ వెన్నంటే ఉంటుంది. దానికి మన మీద ప్రేమ పెరిగినప్పుడు మనల్ని తనతో కలిపేసుకుంటుంది. అలా మృత్యువు తీసుకెళ్ళిపోతుందని తెలియడం వల్లనే మనం మన పనులు చేస్తున్నాం. అలాకాక అసలు మరణమే ఉండదని తెలిస్తే ఎలాగుండేదో ఈ లోకం?

"మనం లేకున్నా మన వారసులు - అంటే మనం - ఉంటూనే ఉంటారు. మన పనులు ఉంటాయి. కాళిదాసుకు, త్యాగరాజుకు, శంకరాచార్యులకు, న్యూటన్‌కి మరణముందా? అయితే అందరూ కవులూ, గాయకులూ, మతాచార్యులూ, శాస్త్రజ్ఞులూ కాలేరు. వారి వారి పరిధుల్లో వాళ్ల పనులు నిలుస్తాయి. మనమున్నంత కాలం మనతోపాటు మన నీడా, మన వెనకే మృత్యువు ఉంటాయి. మనం పోయినా మనకి గుర్తుగా మన పిల్లలూ, మన పనులూ మిగుల్తాయి" అంది తమ ముందున్న తమ నీడలను చూస్తూ.

రామ్మూర్తి వెనక్కి తిరిగా చూశాడు.

"మన వెనకనున్న మృత్యువు మనకి కనిపించి భయపెట్టదు. కనిపించకుండా కబళించివేస్తుంది" అంది నవ్వుతూ.

రామ్మూర్తి కూడా నవ్వేశాడు.

రోడ్డు మీదకి చేరేసరికి డ్రైవర్ కార్ వెనక డోర్ తెరిచాడు ఆ అమ్మాయి కోసం.

"నేనింక వెళ్తాను" అంది ఆ అమ్మాయి డోర్ పట్టుకుని.

డ్రైవర్ ముందు సీట్లో కూర్చున్నాడు.

"నీ పేరు చెప్పలేదు. అడ్రస్ చెప్పలేదు. మళ్ళీ మనం కలుస్తామా? రేపు ఇక్కడే కలుద్దామా?" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

"బతికున్నంతకాలం వస్తానని చెప్పానుగా!"

"మళ్ళీ చావు గురించి మాట్లాడుతున్నావు. నా భయాన్ని నాకు ఎత్తి చూపాలనా?"

"కాదు - నిజంగానే నేనెన్నాళ్ళు బతుకుతానన్నది వైద్యశాస్త్రం మీద ఆధారపడి ఉంది. ఎయిడ్స్‌కి హఠాత్తుగా ఎవరన్నా మందు కనుక్కుంటే తప్ప నేనెక్కువ కాలం బతకను" అంది ఆ అమ్మాయి.

"అంటే...." అంటూ ఆగాడు రామ్మూర్తి.

"అంటే ఏముంది - నాకు ఎయిడ్స్. ఎయిడ్స్ అనగానే ఏదో శృంగారపరపు ఆలోచనలు చెయ్యద్దు. రెండేళ్ళ క్రితం కారు యాక్సిడెంట్‌లో నాకు దెబ్బలు తగిలి బాగా రక్తంపోయింది. రక్తం ఎక్కించారు. దాని ఫలితం ఈ రోగం.... అంతే" అంది ఆ అమ్మాయి.

రామ్మూర్తి నివ్వెరపోయాడు.

కారు కదిలింది.

రామ్మూర్తి నెమ్మదిగా ఇంటివైపు నడిచాడు - బుర్రనిండా ఆలోచనలతో. ఎయిడ్స్‌తో బాధపడుతున్న పదహారేళ్ళ అమ్మాయికి లేని చావు భయం తనకి కలిగిందేంటో? ఆ అమ్మాయి వల్లే తన భయం తగ్గినట్లుంది. తను రోజూ బీచ్‌కొచ్చి ఆ అమ్మాయిని కలవాలి. ఆ అమ్మాయి బతకాలి. వాళ్ళ ముత్తాతగారు పోవడానికి ముందు ఆ అమ్మాయి పోకూడదు. అసలు అంత తొందరగా చచ్చిపోకూడదు. ఎయిడ్స్‌కి మందు ఎవరన్నా కనుక్కోవాలి. అలాగని తమ దేవుణ్ణి ప్రార్థించాలి - తనకున్న ముఖ్యమైన పని అదే.

రామ్మూర్తి నడుస్తూనే ఉన్నాడు.

సముద్రం ఎప్పటిలానే ఉంది - పైకి లేచి, విరిగి, నురుగై మళ్ళీ తనలోకి చేరిపోయే కెరటాలతో.

❖ ❖ ❖